

บทที่ 2

แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นับตั้งแต่มีกิจการกระจายเสียง และแพร่ภาพออกอากาศทางโทรทัศน์ จากอดีตมาสู่ปัจจุบัน คงจะต้องยอมรับกันว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่ทรงอิทธิพลมาก และยิ่งทรงอิทธิพลต่อไปอีกตามสภาพการณ์ของเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่พัฒนาก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง จนบางครั้งในอนาคตอันใกล้ สื่อโทรทัศน์ อาจก้าวข้ามผ่านวัฒนธรรมไปอย่างชนิดที่ทุกฝ่ายตั้งตัวไม่ทันก็เป็นได้ เนื่องจากมีการเผยแพร่ข่าวสารผ่านทางโทรทัศน์ตามสายและดาวเทียม ซึ่งทำให้ผู้รับสาร ต่างสังคม ต่างพื้นที่ ต่างวัฒนธรรม สามารถรับฟังข่าวสารรายการต่าง ๆ ทางโทรทัศน์ได้อย่างพร้อมเพรียงกันในระยะเวลาเดียวกัน เพียงแต่มีอุปกรณ์ที่เป็นตัวรับสัญญาณได้ การรับสารก็ทำได้ง่ายเพียงปลายนิ้วสัมผัส (REMOTE CONTROL) เท่านั้น

ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในประเทศไทย พุทธศักราช 2536" นี้ จึงเป็นการวิจัยที่มุ่งศึกษาในประเด็นของผู้ส่งสาร หรือผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กโดยตรง ซึ่งสามารถจะใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีต่อไปนี้เป็นกรอบในการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้

แนวคิดด้านการดำเนินงานผลิตรายการโทรทัศน์

ในสภาพการณ์ปัจจุบันนี้ ธุรกิจการดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก มีลักษณะเป็นการผลิตรายการแบบอุตสาหกรรมบันเทิง (ENTERTAINMENT INDUSTRY) โดยลักษณะส่วนมากมักมีจุดประสงค์ไปที่การผลิตรายการ เพื่อการค้า เพื่อธุรกิจ (COMMERCIAL BUSINESS) หรือธุรกิจบริการ (SERVICE BUSINESS) เกือบทุกองค์การต่างมุ่งหวังให้ได้มาซึ่งผลกำไรสูงสุด จึงยังเป็นการทวีความเข้มข้น ในการก่อตัวของตลาดการแข่งขันที่สูงมากขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยจะต้องอาศัยปัจจัยในการประกอบธุรกิจ "4'M" อันได้แก่ ทุน (MONEY) ทรัพยากร (MATERIAL) บุคลากร (MAN) และการจัดการ (MANAGEMENT) การอาศัยการส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ คือตัวรายการเอง โดยแข่งขันกันในด้านของ 4'P คือ ตัวสินค้า (PRODUCT) ราคา (PRICE) การส่งเสริมการขาย (PROMOTION) และการจัดวางจำหน่าย (PLACE) เป็นตัวช่วยสนับสนุนต่อกระบวนการดำเนินงานทั้งสิ้น

และด้วยการก้าวข้ามของเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้สภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการขยายตัวของธุรกิจโทรทัศน์ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านของจำนวนสถานีโทรทัศน์ 5 สถานีหลัก ที่ได้พัฒนาในแง่ของเครือข่ายการรับสัญญาณภาพ ด้านของเวลาในการเปิด-ปิดสถานี และด้านของเนื้อหาสาระในรายการที่น่าเสนอ อีกทั้งยังมีตลาดของเคเบิลทีวีทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่มาเป็นตัวแย่งส่วนแบ่งทางการตลาด (MARKET SHARE) ของผู้ชมในอีกจำนวนหนึ่ง ปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวไปนั้นเป็นเสมือนแรงผลักดันและช่องทางที่ทำให้องค์กรผู้ดำเนินการผลิตรายการโทรทัศน์เกิดขึ้นอีกมากมาย และแน่นอนว่าในจำนวนนั้น มีองค์กรที่ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กรวมอยู่ด้วย จึงสามารถกล่าวได้ว่า สงครามของผู้ผลิตรายการทั้งหลายในกิจการโทรทัศน์ได้

เริ่มปะทุแรงขึ้น ๆ เรื่อย ๆ แล้ว แต่ในมุกกลับกันผู้ผลิตรายการต่างต้องหันมาพิจารณาตนเอง เพื่อจะพัฒนาปรับปรุงให้ก้าวทันกับสภาพของเทคโนโลยี สังคม วัฒนธรรม การตลาด และที่สำคัญคือความต้องการของผู้รับสารเพื่อที่จะคงความอยู่รอดขององค์กรไว้

ในด้านธุรกิจบันเทิงประเภทรายการโทรทัศน์นั้น เรียกได้ว่าเป็นการผลิตสินค้าในลักษณะพิเศษคือเป็น การผลิตสินค้าเพื่อมวลชน (MASS PRODUCTION) เนื่องจากตัวสินค้า หรือรายการนั้นนอกจากจะแพร่ภาพออกอากาศให้แก่ผู้บริโภคในรูปของผู้ชมเป้าหมายแล้ว ยังต้องตอบสนองต่อความต้องการของผู้อุปถัมภ์รายการ หรือแม้แต่นโยบายของสถานีที่เป็นเจ้าของเวลาออกอากาศอีกด้วย ดังนั้น ภายในตัวของ สาร (MESSAGE) นั้น จึงต้องเปี่ยมไปด้วยรูปแบบลักษณะการนำเสนอที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว จนอาจเรียกได้ว่าเป็น สินค้าชนิดพิเศษ (SPECIAL PRODUCT) ก็ว่าได้

ผู้ดำเนินงานผลิตรายการโทรทัศน์

Hybels & Ulloth (1978) ได้กล่าวถึงผู้ที่ทำหน้าที่ผลิตรายการโทรทัศน์ในประเทศอเมริกาว่าประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ

1) การผลิตในระดับท้องถิ่น (LOCAL PRODUCTION)

ได้แก่ การผลิตรายการโทรทัศน์โดยทางสถานีโทรทัศน์ที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นเอง โดยจะมีการผลิตรายการข่าว หรือรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชุมชนนั้นๆ

และมักจะหลีกเลี่ยงการผลิตรายการในลักษณะบันเทิงเต็มรูปแบบ โดยสถานีจะไปซื้อรายการบันเทิงจากบริษัทที่รับบริการด้านรายการโทรทัศน์ (SYNDICATION COMPANIES) และรายการจากสถานีเครือข่าย (NETWORK)

2) บริษัท ผู้ผลิตรายการ

สามารถแยกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

- บริษัทที่รับบริการด้านรายการโทรทัศน์จะทำหน้าที่ในการผลิตรายการ เพื่อขายให้สถานีลูกค้าอิสระที่ไม่ได้เป็นสถานีเครือข่ายย่อยโดยตรง หรืออาจทำหน้าที่เป็นตัวกลางนำรายการที่ได้ออกอากาศทางสถานีเครือข่ายไปแล้วไปขายต่อให้สถานีลูกค้าอิสระอีกทอดหนึ่ง

- บริษัทผู้ผลิตรายการโทรทัศน์อิสระ (INDEPENDENT PRODUCTION HOUSE) อาจจะเป็นบริษัทที่ตั้งขึ้นเพื่อผลิตรายการโทรทัศน์โดยเฉพาะ รายการที่ผลิตจะถูกขายให้กับสถานีเครือข่ายใหญ่ (NETWORK)

3) การผลิตรายการโทรทัศน์โดยสถานีเครือข่าย (NETWORK PROGRAM)

ได้แก่ เครือข่ายยักษ์ใหญ่ของอเมริกา สถานีเครือข่ายเหล่านี้จะผลิตรายการ เพื่อป้อนให้กับสถานีโทรทัศน์ในเครือ (AFFILIATE STATION) โดยตรง

สำหรับลักษณะของผู้ดำเนินงานการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในประเทศไทยนั้น คงไม่สามารถแยกออกได้อย่างที่ Hybels & Ulloth ได้กล่าวไว้ เพราะสภาพความแตกต่างทั้งสภาพเทคโนโลยี สังคม วัฒนธรรม และภูมิประเทศ ลักษณะในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในระดับท้องถิ่นของประเทศไทยนั้น แทบจะเรียกได้ว่ามีอยู่น้อยมากหรืออาจจะไม่มีเลยก็เป็นได้ เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ในส่วนภูมิภาค จะมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตรายการอยู่มากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องบุคลากร งบประมาณ และความน่าสนใจในเนื้อหาสาระของรายการที่ผลิต เป็นผลให้สถานีโทรทัศน์ในส่วนท้องถิ่นต้องผลิตรายการข่าวท้องถิ่นเป็นหลัก เพราะถึงอย่างไรก็ตามเรื่องราวเหล่านั้นก็ยังเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นใกล้ตัวผู้รับสาร แต่ก็มีสถานีโทรทัศน์ในส่วนกลางเริ่มทำสงครามข่าวสาร ด้วยการมีสถานีเครือข่ายอยู่ตามจุดสำคัญ ๆ และรายงานข่าวท้องถิ่นนั้น ๆ ออกอากาศเป็นระยะ ๆ สำหรับรายการประเภทอื่น ๆ นั้น ก็มักผลิตรายการเพื่อโอกาสพิเศษในท้องถิ่นจริง ๆ เช่น การเฉลิมฉลองเทศกาลสำคัญ ๆ รายการที่ผลิตแบบง่าย ๆ โดยใช้การบันทึกเทปโทรทัศน์ในห้องส่งของสถานี และนำออกอากาศโดยไม่ได้มีการตัดต่อ อาทิ รายการการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมของนักเรียนในท้องถิ่นนั้น ๆ จะไม่มีการผลิตรายการเฉพาะกลุ่มอย่างเต็มรูปแบบ เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ส่วนการไปซื้อรายการจากบริษัทที่รับผลิตรายการนั้น ย่อมเป็นไปได้เลย เพราะว่าผู้รับสารในท้องถิ่นนั้นมีโอกาสเลือกที่จะชมรายการของสถานีท้องถิ่นหรือรายการที่แพร่ภาพไปจากส่วนกลาง ซึ่งก็มีหลากหลายประเภทมากพออยู่แล้ว

ในด้านบริษัทผู้ดำเนินงานการผลิตรายการโทรทัศน์ในประเทศไทย ส่วนมากจะเป็นบริษัทเอกชนเป็นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์อิสระ (INDEPENDENT PRODUCTION HOUSE) โดยมีลักษณะในการผลิตอยู่ 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การไปขอเช่าเวลาการออกอากาศจากสถานีโทรทัศน์ แล้วผลิตรายการออกอากาศ

รวมทั้งเป็นผู้ขายเวลาในการโฆษณาเอง หรือบริษัทที่ไม่สามารถไปเช่าเวลา ออกอากาศได้ ก็จะได้รับเป็นบริษัทผู้ผลิตรายการป้อนให้กับบริษัทเจ้าของเวลาอีก ต่อหนึ่ง หรือบางกรณีก็อาจผลิตรายการป้อนให้สถานีโทรทัศน์ โดยสถานีโทรทัศน์ เป็นผู้รับผิดชอบด้านการขายโฆษณาก็ได้ นอกจากนี้ในปัจจุบันยังมีลักษณะของการ ไปซื้อรายการหรือภาพยนตร์จากต่างประเทศมาออกอากาศอีกด้วย

สำหรับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กแล้ว ก็ยังมีทั้งลักษณะของการผลิต รายการเองขายโฆษณาเอง การรับผลิตรายการให้กับสถานีโทรทัศน์ และการ ซื้อรายการสำเร็จรูปจากต่างประเทศมาออกอากาศ ซึ่งรายการที่ผลิตให้กับสถานี โทรทัศน์ และรายการที่ซื้อมาออกอากาศจะได้รับความสนใจจากผู้ชมแตกต่างกัน ออกไป

ลักษณะของการผลิตรายการโทรทัศน์

โดยทั่วไปแล้วรายการโทรทัศน์ที่เสนอกันอยู่นั้น สามารถจัดแบ่งออก เป็น 4 ลักษณะ โดยอาศัยลักษณะของวิธีการผลิตรายการ กล่าวคือ

1. รายการสด (LIVE PROGRAM IN STUDIO)

เป็นรายการที่จัดทำขึ้นสด ๆ ในห้องส่งและออกอากาศพร้อมกันไปในทันที จะต้องมีการซ้อมการออกอากาศล่วงหน้า และมีการนัดหมายกันระหว่าง ผู้ผลิต ผู้กำกับรายการและผู้ร่วมงานอื่น ๆ เพื่อป้องกันการผิดพลาด ข้อดีคือ ประหยัดงบประมาณและเวลา แต่เป็นการเสี่ยงถ้าหากเกิดอุปสรรคใด ๆ ระหว่างการออกอากาศอาจแก้ไขได้ไม่ทันที่

2. รายการสดนอกห้องส่ง (LIVE PROGRAM OUTSIDE STUDIO)

เป็นรายการที่จัดทำขึ้นนอกห้องส่ง หรือเป็นการถ่ายทอด โดยใช้รถถ่ายทอด ซึ่งมีอุปกรณ์ครบครัน (OUTSIDE BROADCASTING VAN) รายการประเภทนี้ จะจัดทำขึ้นในกรณีพิเศษ อาทิ การถ่ายทอดพระราชพิธีต่าง ๆ ฯลฯ

3. รายการที่มีการบันทึกเทปไว้ล่วงหน้า (PRE RECODING PROGRAM)

หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า รายการแห้ง เป็นรายการที่ได้จัดทำล่วงหน้า โดยบันทึกรายการลงในเทปโทรทัศน์ แล้วนำเทปโทรทัศน์ที่บันทึกรายการนั้นมาแพร่ภาพออกอากาศจริง ๆ อีกที่หนึ่ง วิธีนี้นับว่าเป็นวิธีที่ถูกต้องเพราะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยวิธีการตัดต่อเทป แต่ต้องใช้ทุนสูง เพื่อให้ได้รายการที่มีคุณภาพ

4. รายการภาพยนตร์โทรทัศน์ (TV FILM PROGRAM)

มีอยู่หลายลักษณะด้วยกัน เช่น

- ภาพยนตร์ที่สั่งซื้อจากต่างประเทศ
- ภาพยนตร์ที่ผลิตขึ้นในประเทศ
- ภาพยนตร์ที่สถานีสนับสนุนให้จัดทำขึ้น
- ภาพยนตร์ข่าว (ที่อาจซื้อลิขสิทธิ์จากสำนักข่าวต่าง ๆ)

ถ้าเราพิจารณาองค์รวมของรายการโทรทัศน์ในบ้านเราแล้ว จะพบว่า ลักษณะของการผลิตรายการส่วนมากกว่าร้อยละ 80 จะเป็นการบันทึกเทปโทรทัศน์มาออกอากาศ รองลงมาคือการนำภาพยนตร์ทั้งจากต่างประเทศและภาพยนตร์ไทยมาออกอากาศ จากนั้นจึงเป็นการถ่ายทอดสด ไม่ว่าจะ เป็นในห้องส่งหรือนอกห้องส่ง ทั้งนี้มีองค์ประกอบที่ส่งผลถึงลักษณะการผลิตอยู่หลายประการด้วยกัน กล่าวคือ

ระบบการตรวจสอบเทปโทรทัศน์ก่อนการออกอากาศ ตามระเบียบว่าด้วยวิทยุโทรทัศน์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีภาพหรือรายการที่ไม่เหมาะสมต่อผู้ชมแพร่หลายออกไป โดยแต่ละสถานีจะใช้วิธีบังคับให้ผู้ผลิตรายการส่งเทปโทรทัศน์ที่จะออกอากาศ ให้คณะกรรมการพิจารณาล่วงหน้าก่อนการออกอากาศอย่างน้อย 3 วัน ทำให้เนื้อหาสาระของรายการขาดความสดไปบ้าง หากมีการไม่เหมาะสมของรายการเกิดขึ้น สถานีจะแจ้งให้ผู้ผลิตรายการรีบไปดำเนินการแก้ไขเพื่อนำมาออกอากาศต่อไป แต่สภาพความเป็นจริงแล้วมีรายการไม่มีการที่สามารถปฏิบัติได้ตรงตามกฎระเบียบนี้ เนื่องจากมีบางรายการต้องการความสดของเนื้อหา บางรายการผลิตรายการไม่ทันจริง ๆ ทั้งนี้ อาศัยความสำคัญหรือความสัมพันธ์ระหว่างสถานีกับผู้ผลิตเป็นหลัก มีบางรายการที่ส่งเทปก่อนเวลาออกอากาศเพียง 1-2 ชั่วโมงก็มี แต่หากไม่มีความสำคัญหรือความสัมพันธ์กับสถานีจริง ๆ แล้วก็จะถูกตัดเงินเดือนเป็นลายลักษณ์อักษร และมีการเก็บเป็นประวัติไว้ เพื่อพิจารณาการให้เวลาในปีถัดไป

ปัจจัยต่อไปที่ไม่สามารถทำเป็นรายการสดได้ จึงต้องใช้วิธีการบันทึกเทปโทรทัศน์แล้วนำมาออกอากาศ เป็นเพราะการถ่ายทอดนั้นต้องอาศัยบุคลากรของสถานีเป็นส่วนมากและต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง รวมแล้วมากกว่าวิธีการบันทึกเทปหลายเท่าตัว และระบบการบริหารงานในองค์กรสถานีโทรทัศน์กว่าครึ่งหนึ่ง

บริหารงานแบบราชการทำให้เกิดความล่าช้าในขั้นตอนต่าง ๆ และความกระตือรือร้นของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้น หากเป็นผู้ผลิตรายย่อยที่มีงบประมาณในการผลิตไม่สูงมาก ก็แทบจะไม่สามารถใช้วิธีการทำรายการสดออกอากาศได้เลย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กนั้นมีความซับซ้อนไปจากรายการประเภทอื่น ๆ อีกมาก เนื่องจากต้องมีผู้ร่วมรายการเป็นเด็ก บางรายการก็ดำเนินรายการโดยเด็ก และศักยภาพของเด็กย่อมมีขีดจำกัดเท่าที่พัฒนาการของอายุจะเป็นไปได้ หากนำมาผลิตเป็นรายการสด คงจะเกิดความยุ่งยากสำหรับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมากเลยทีเดียว

สำหรับรายการที่มักจะถ่ายทอดสดในบ้านเรานั้น ที่พบเห็นเป็นประจำโดยระบุไว้ในหน้าชื่อของสถานีโทรทัศน์ทุกแห่งก็คือ สถานีโทรทัศน์มีหน้าที่ต้องถ่ายทอดงานพระราชพิธีที่สำคัญต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในสถานที่หรือนอกสถานที่ แต่ส่วนมากมักเป็นการถ่ายทอดนอกสถานที่มากกว่า และเป็นการถ่ายทอดสดพร้อมกันทั้ง 5 สถานี โดยวิธีการที่เรียกว่าโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจ (TV POOL) เพื่อเป็นการเผยแพร่พระราชกรณียกิจต่าง ๆ ให้ประชาชนชาวไทยได้ทราบกัน นอกจากนี้ก็มีรายการกีฬาหลายประเภททั้งที่แข่งขันในประเทศไทย หรือถ่ายทอดสดผ่านดาวเทียมจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระยะ 3-5 ปีที่ผ่านมา การแข่งขันกีฬาบางรายการ สถานีต่าง ๆ ต้องแย่งกันไปประมูลลิขสิทธิ์ในการถ่ายทอดสดมาด้วยจำนวนเงินหลายล้านบาท ทั้งนี้เพราะได้รับความสนใจจากผู้ชมเป็นจำนวนมากนั่นเอง ผู้ชมในปัจจุบันเป็นผู้ชมในสังคมข่าวสาร ดังนั้น การได้รับข่าวสารอย่างทันท่วงทีและฉับไว จึงส่งผลให้แต่ละสถานีแข่งขันกันเพื่อแย่งตลาดด้านนี้ และกอรปกับสามารถขายเวลาในการโฆษณาได้ง่ายและได้ราคาสูงมาก แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับชนิดและรายละเอียดของรายการที่ถ่ายทอดนั้น

ส่วนการถ่ายทอดสดรายการประเภทต่าง ๆ ไป เท่าที่พบเห็นในโทรทัศน์ไทยนั้น ก็จะมีการถ่ายทอดการประชุมรัฐสภา การถ่ายทอดการอภิปรายที่จัดขึ้นทั้งในและ นอกห้องส่งด้วยหัวข้อการอภิปรายที่กำลังเป็นที่สนใจของประชาชนอย่างมากในขณะนั้น ส่วนใหญ่จะเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้โทรศัพท์มาสอบถาม แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่กำลังออกอากาศอยู่ เป็นการเริ่มกระบวนการสื่อสารแบบสองทางในโทรทัศน์ไทย (TWO-WAY COMMUNICATION) สำหรับรายการของเอกชนทั่วไปนั้น ก็มีอยู่ไม่กี่รายการซึ่งมีทั้งรายการที่ออกอากาศเป็นประจำ และรายการที่จัดขึ้นเป็นพิเศษตามเทศกาลต่าง ๆ สำหรับรายการที่ออกอากาศเป็นประจำนั้น ก็พยายามที่จะนำเสนอเนื้อหาที่เป็นความสดในแต่ละวัน แต่ก็มีรายการที่สามารถทำได้เพียงไม่กี่รายการเท่านั้น และรูปแบบการนำเสนอก็จะถูกจำกัดลงด้วย จึงมักต้องมีการนำเทปที่บันทึกรายการไว้แล้วมาแทรกเป็นบางส่วน ซึ่งส่วนมากจะเป็นการถ่ายทอดสดมาจากในสถานีเอง เพื่อความสะดวกในเรื่องของการติดตั้งอุปกรณ์ในการถ่ายทอดสด และการควบคุมการผลิตของผู้ผลิตรายการ

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กจึงมีลักษณะการผลิตอยู่เพียงอย่างเดียว คือใช้การบันทึกเทปโทรทัศน์แล้วผ่านการตัดต่อ จากนั้นจึงส่งเทปไปออกอากาศที่สถานี ทั้งนี้ อาจเป็นการบันทึกเทปนอกสถานที่โดยผู้ผลิตเป็นผู้ดำเนินการเอง หรือเป็นการบันทึกเทปโทรทัศน์ในสถานีเองก็ได้ แล้วแต่สัญญาของแต่ละรายการแต่ละสถานี

อนึ่ง สำหรับการผลิตด้วยวิธีการนำภาพยนตร์มาออกอากาศนั้น ก็มีทั้งรายการภาพยนตร์ไทย ซึ่งปัจจุบันได้พัฒนาแข่งขันกันโดยนำภาพยนตร์ที่เพิ่งออกจากโรงมาออกอากาศ ในขณะที่สมัยก่อนจะนำภาพยนตร์ที่เก่าออกมาออกอากาศ เช่นเดียวกับภาพยนตร์ต่างประเทศที่ปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงมาก โดยผู้

บริหารสถานีและองค์กรผู้ผลิตรายการขนาดใหญ่ ๆ จะเดินทางไปซื้อลิขสิทธิ์ของ ภาพยนตร์ต่างประเทศกันถึงตลาดต่างประเทศกันเลยทีเดียว เพื่อจะนำมาออกอากาศในประเทศไทย ซึ่งมีทั้งภาพยนตร์ฝรั่ง ภาพยนตร์จีน บางสถานีก็มีสัญญาตลอดปีต่อเนื่องกับองค์กรการผลิตรายการในต่างประเทศเลยทีเดียว และรายการสำหรับเด็กก็เช่นเดียวกัน มีการซื้อรายการจากต่างประเทศมาออกอากาศ ทั้งในรูปแบบของรายการการ์ตูนซึ่งเป็นที่นิยมกันมาก สามารถทำรายได้ให้กับสถานีโทรทัศน์เป็นจำนวนมาก รายการสารคดีสำหรับเด็ก หรือรายการประเภทอื่น ๆ โดยการนำมาให้เสียงบรรยายภาษาไทยใหม่ ซึ่งในปัจจุบันมีทั้งทีมงานที่ประจำตามสถานี และทีมงานอิสระที่มีชื่อเสียงเป็นที่คุ้นหูคอยรับหน้าที่นี้อยู่ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในการใช้เทคนิควิธีการนี้ทำให้บางรายการเสียอรรถรสไป เนื่องจากรายการเดิมที่เป็นเสียงต่างประเทศได้ผ่านการผสมเสียง (MIX) ระหว่างเสียงบรรยาย เสียงประกอบ และเสียงดนตรีมาแล้ว ดังนั้น เมื่อนำมาให้เสียงบรรยายใหม่ ในช่วงที่เป็นการลงเสียงบรรยาย จึงจำเป็นต้องตัดเสียงประกอบอื่นๆ ที่กล่าวมาแล้วออกไปหมด ทำให้การชมรายการเป็นไปด้วยความสะดุดอยู่บ่อยครั้ง

แต่เนื่องจากในงานวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงเฉพาะรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่ผลิตขึ้นในประเทศไทย และออกอากาศในประเทศไทย ทางสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 สถานีเท่านั้น กรณีของรายการแบบภาพยนตร์ต่างประเทศจึงไม่รวมอยู่ในข่ายของงานวิจัยครั้งนี้ ดังนั้น ลักษณะการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในงานวิจัยนี้ จึงศึกษาลักษณะเฉพาะการผลิตรายการที่บันทึกด้วยเทปโทรทัศน์ล่วงหน้าเท่านั้น

ขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์

การผลิตรายการโทรทัศน์เป็นความรับผิดชอบของผู้ผลิตรายการที่จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ จนเป็นรายการขึ้นมา

ในการผลิตรายการโทรทัศน์ ผู้ผลิตรายการมีขั้นตอนที่ต้องดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผนการผลิตรายการ (PLANNING)

เริ่มต้นที่การแสวงหาความคิด การกำหนดวัตถุประสงค์ การวิเคราะห์ผู้ชม การวิเคราะห์เนื้อหาและข้อมูล การเขียนบทโทรทัศน์ การกำหนดฉากและวัสดุประกอบฉาก การกำหนดผู้แสดง ผู้ร่วมรายการ พิธีกร การทำผังเวที/ไฟ และจัดทำงบประมาณ

1.1 การแสวงหาแนวความคิด (INVESTIGATING AN IDEA)

การแสวงหาแนวความคิดที่จะมาผลิตรายการโทรทัศน์ เป็นภารกิจขั้นแรกของผู้ผลิตรายการที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการสูง ผู้ผลิตจึงต้องมีสายตา และ ความคิดคำนึงที่กว้างไกล

1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์ (OBJECTIVE)

เป็นการคาดหวังผลที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ผู้ชมได้ชมรายการไปแล้ว ผู้ผลิตต้องกำหนดวัตถุประสงค์ว่า มุ่งจะให้ผู้รับได้รับหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านใด อาจจะเป็นวัตถุประสงค์ทั่วไปหรือวัตถุประสงค์เฉพาะก็ได้

1.3 การวิเคราะห์ผู้ชมเป้าหมาย (TARGET AUDIENCE)

เป็นการทำความเข้าใจผู้ชมในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้สามารถผลิตรายการได้ตรงกับความต้องการมากที่สุด เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์แล้วจะต้องมีการวิเคราะห์ผู้ชมว่า เรื่องที่จะผลิตเป็นรายการโทรทัศน์นั้นมุ่งที่ผู้ชมเป้าหมายกลุ่มใด โดยคำนึงถึงข้อมูลต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ การศึกษา ช่วงเวลาที่รับชมรายการ เป็นต้น

1.4 การวิเคราะห์เนื้อหาและข้อมูล (CONTENT ANALYSIS)

เป็นการวิจัยศึกษาเนื้อหาสาระ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำรายการโทรทัศน์และนำมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้เนื้อหาสาระ ข้อมูลที่ถูกต้องมากที่สุด

1.5 การเขียนบทโทรทัศน์ (SCRIPT WRITING)

เป็นการกำหนดลำดับก่อนหลังของการเสนอภาพและเสียง เพื่อให้ผู้ชมได้รับเนื้อหา สาระตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยระบุลักษณะของภาพและเสียงไว้อย่างชัดเจน

1.6 การกำหนดฉากและวัสดุประกอบฉาก (STAGE & PROPS)

เป็นการเขียนรายละเอียดของฉากที่ต้องใช้ และกำหนดวัตถุประสงค์ของฉากทุกประเภทเพื่อนำไปดำเนินการสร้างต่อไป

1.7 การกำหนดวัสดุรายการ (PROGRAM MATERIALS)

หมายความถึง ลักษณะเนื้อหาประเภทรูปภาพ แผนภูมิ ข้อมูลสถิติหรือภาพยนตร์ ที่จะนำมาประกอบในรายการ

1.8 การกำหนดผู้แสดงหรือผู้ดำเนินรายการ (TALENT or M.C.)

1.9 การจัดทำแผนผังเวทีและไฟ (FLOOR PLAN & LIGHTING PLAN)

หมายถึง การกำหนดตำแหน่งของคน ฉาก และสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการและกำหนดตำแหน่งของดวงไฟ

1.10 การจัดทำงบประมาณ ค่าใช้จ่ายในการผลิตรายการโทรทัศน์ ประกอบด้วย

- ค่าผู้ผลิตรายการ
 - ค่าผู้กำกับรายการ
 - ค่าผู้เขียนบทโทรทัศน์
 - ค่าผู้ดำเนินรายการ
 - ค่านักดนตรี
 - ค่าสถานที่และอุปกรณ์ในการผลิต เช่น กล้อง ไฟ ไมโครโฟน ฯลฯ
 - ค่างานกราฟฟิกต่าง ๆ
 - ค่าของขวัญผู้ร่วมรายการ
- ฯลฯ

2. การเตรียมการผลิตรายการโทรทัศน์ (PREPARATION)

เป็นขั้นตอนที่ได้นำสิ่งที่ได้วางแผนมาแล้ว มาสร้าง มาผลิต และจัดให้พร้อมก่อนจึงจะถึงวันเวลาผลิตรายการ ซึ่งจะครอบคลุมถึงการจัดความพร้อมด้านบุคคลากร สถานที่ถ่ายทำ ฉาก วัสดุประกอบรายการ กราฟฟิกและผู้แสดง เป็นต้น

2.1 การเตรียมด้านบุคคลากร

ผู้มีส่วนร่วมในการผลิตรายการทุกตำแหน่งหน้าที่ ต้องนำบทโทรทัศน์ มาศึกษาถึงหน้าที่รับผิดชอบของตนให้เข้าใจ

2.2 การเตรียมสถานที่

คือการเตรียมสถานที่ในห้องผลิตรายการ (STUDIO) ใช้ในสถานที่จริง (ON LOCATION)

2.3 การเตรียมอุปกรณ์การผลิต

ฝ่ายเทคนิคจะเป็นผู้สั่งการเรื่องการเตรียมอุปกรณ์ ผู้ผลิตรายการ ต้องตรวจสอบความพร้อมโดยการพบผู้กำกับเทคนิคที่รับผิดชอบรายการนั้น ๆ

2.4 การเตรียมฉาก วัสดุประกอบฉาก เครื่องแต่งตัวและเครื่องแต่งหน้า

ผู้ผลิตควรมาตรวจสอบการสร้างฉากล่วงหน้าก่อน 1 วัน ในการสร้าง และต้องเอาใจใส่ในการติดตั้งอย่างใกล้ชิด

2.5 การเตรียมวัสดุกราฟฟิกและวัสดุรายการ ผู้ผลิตต้องตรวจสอบรายละเอียดด้านขนาด สัดส่วนของกราฟฟิกและคุณภาพของผลงาน

2.6 การเตรียมด้านผู้แสดง เป็นการดูแลให้ผู้ที่เรากำหนดตัวไว้เป็น ผู้ดำเนินรายการ วิทยากรหรือตัวละครมีการฝึกซ้อมบท ทำความเข้าใจกับบท และคิวของแต่ละคน เพื่อที่จะไม่ต้องเสียเวลากับการ "ถ่ายซ้ำ" (retake) ใหม่อยู่เรื่อย ๆ

2.7 การเตรียมการด้านเสียงและแสง

เป็นการจัดตำแหน่งของไมโครโฟน แผ่นเสียงเพลง และทดสอบให้พร้อมที่จะใช้ในการผลิตรายการ โดยการตั้งเพลงเอาไว้ เป็นต้น ส่วนการเตรียมด้านแสง เป็นการจัดวางตำแหน่งของไฟตามที่กำหนดมา และทำการทดสอบว่าแต่ละดวงมีความชำรุดเสียหายหรือไม่ เมื่อลองไฟเต็มอัตราที่กำหนดแล้ว ได้อารมณ์ตามที่ต้องการหรือไม่

2.8 การติดตั้งฉากและอุปกรณ์การผลิต

เป็นขั้นตอนสุดท้าย (SET UP) ผู้ผลิตต้องคอยดูแลทุกอย่างให้เข้าที่ตามความต้องการ

3. การผลิตรายการ (PRODUCTION STAGE)

ผู้ที่รับผิดชอบการดำเนินการผลิตคือ ผู้กำกับรายการ (PRODUCTION DIRECTOR) ซึ่งเป็นบุคคลที่ผู้ผลิตมอบอำนาจให้แล้ว ขั้นตอนในการผลิตแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ

3.1 ขั้นตอนการประชุมก่อนการผลิต (PREPRODUCTION CONFERENCE)

เป็นการพบปะระหว่างผู้ผลิต ผู้กำกับรายการ ผู้กำกับเทคนิค ผู้กำกับเวที ช่างกล้อง ช่างควบคุมแสงและเสียง ฝ่ายฉาก เพื่อทราบถึงขั้นตอนต่าง ๆ ที่จะต้องเกิดขึ้น ชักข้อมความเข้าใจ และมอบหมายหน้าที่ต่าง ๆ

3.2 ชั้นซ้อม (REHEARSAL)

เป็นการเตรียมทุกคนให้ผ่านขั้นตอนเหมือนจริงที่จะเกิดขึ้นในรายการ เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด จะขาดเสียไม่ได้เลย ซึ่งในการซ้อมก็จะมีลักษณะต่าง ๆ คือ

- ซ้อมแห้ง (DRY RUN)
- ซ้อมผ่านฉาก (WALK - THROUGH)
- ซ้อมกล้อง (CAMERA REHEARSAL)
- ซ้อมผ่านกล้อง (WALK - THROUGH CAMERA REHEARSAL)
- และซ้อมจริง (FINAL DRESS REHEARSAL)

3.3 ชั้นการผลิต

เป็นชั้นที่จะต้องดำเนินการทันที หลังจากที่มีการซ้อมได้ทำเรียบร้อย แล้ว ผู้กำกับจะตรวจสอบความพร้อมของทีมงานผลิตรายการและเครื่องมือที่จะใช้เป็นครั้งสุดท้าย เมื่อทุกฝ่ายให้สัญญาณพร้อม ผู้กำกับจะเริ่มนับถอยหลังตั้งแต่ 7, 6, 5, 4, 3, .. และทุกคนที่เป็นผู้แสดงจะเริ่มนับ 2 กับ 1 ในใจจากนั้นจึงเริ่มแสดงไปตามบทที่กำหนดมา จนจบช่วงที่ได้มีการตกลงกันไว้ เมื่อผู้กำกับเห็นว่าทั้งระยะพอประมาณจากจุดที่แสดงเสร็จก็จะสั่งคัท (cut) จึงเสร็จสิ้นกระบวนการชั้นการผลิตในช่วงนั้น

การเริ่มนับถอยหลัง 7, 6, ... นั้น ก็เพื่อให้เทปโทรทัศน์เกิดการตั้งตัวเสียก่อน ความเร็วในการหมุนจะคงที่ และการที่ผู้แสดงนับ 2, 1 ในใจนั้น ก็เพื่อให้จุดเริ่มต้นของการแสดงห่างจากเสียงชานคิวคำว่า 3 นั้นเอง เวลานำไปออกอากาศจะได้ไม่มีเสียง 3 ติดมาด้วย เช่นเดียวกับการสั่งคัทของผู้กำกับเมื่อจบการแสดง ผู้กำกับจะเว้นช่วงประมาณ 2-3 วินาที ซึ่งผู้แสดงจะคงสภาพอารมณ์และการแสดงเอาไว้จนกว่าจะได้ยินเสียงคัท เพื่อเวลาออกอากาศจะได้ไม่ติดเสียงดังกล่าวไปด้วย

4. ขั้นหลังการผลิต (POST - PRODUCTION)

เป็นการนำเทปที่บันทึกรายการไว้แล้วมาเรียงลำดับคัดเลือกช่วงรายการที่ดีที่สุดไว้โดยคัดเลือกส่วนที่ไม่ต้องการทิ้งไป ให้ได้เนื้อหาและความยาวที่ต้องการ โดยใช้เทคนิคการตัดต่อ ซึ่งในปัจจุบันมีการนำเครื่องมือที่มีเทคโนโลยีทันสมัยเข้ามาใช้หลายชนิด เช่น การตัดต่อด้วยคอมพิวเตอร์ (COMPUTER EDITTING) หรือการทำภาพเทคนิคพิเศษ (SPECIAL EFFECT) ลักษณะต่างๆ เพื่อให้ได้ภาพที่ออกมามีความกระชับ รวดเร็ว แปลกใหม่ ทำให้ผู้ชมเกิดความเพลิดเพลิน และตื่นตาตื่นใจในขณะรับชม จากนั้น ก็จะซ้อนภาพกราฟฟิก หรือตัวหนังสือชื่อผู้แสดง ตัวหนังสือไตเติ้ลรายการให้สมบูรณ์ที่สุด เมื่อด้านภาพเรียบร้อยแล้ว ก็ถึงขั้นตอนของการใส่เสียงประกอบต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ในบทโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นเสียงดนตรี เสียงพูด หรือเสียงประกอบ (SOUND EFFECT) ลงในเทปโทรทัศน์นั้น ก็จะได้รายการโทรทัศน์ที่สมบูรณ์ 1 รายการ แต่ก่อนที่จะส่งเทปโทรทัศน์ไปออกอากาศ ผู้ผลิตจะตรวจสอบความเรียบร้อยของรายการก่อนว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดขึ้นหรือไม่ ทั้งในด้านของเนื้อหาสาระ วิธีการนำเสนอ ถ้ายังไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ก็อาจจะมีการแก้ไขในบางส่วนที่สามารถแก้ไขได้จนเรียบร้อย จึงนำเทปโทรทัศน์ส่งสถานีโทรทัศน์เพื่อรอการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการประจำสถานีและออกอากาศต่อไป

ทฤษฎีการเล่น (The Play Theory)

William Stephenson (1967) ได้อธิบายการเล่น (Play) กับ การงาน (work) โดยกล่าวว่า การเล่นเป็นกิจกรรมที่สนองต่อตนเองและ มุ่งให้ได้รับความเพลิดเพลินจากการเล่นในขณะนั้น ในขณะที่การงานเป็นกิจกรรม ที่มุ่งให้เกิดประโยชน์ เช่น เพื่อผลิตสินค้าบริการ ความคิด หรือเพื่อจุดประสงค์ อื่น ๆ เขาได้แยกแยะระหว่างการควบคุมทางสังคมกับการปฏิบัติตามกัน หรือที่เรียก ว่าการบรรจบกันของการเลือกสรร (Convergent selectivity) หมายถึง คนในสังคมเลือกอะไรที่เหมือน ๆ กัน ท่ามกลางทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ Stephenson มีทัศนะว่า คนเราไม่ชอบการงานซึ่งจริงจังและน่าเบื่อหน่าย แต่ ชอบการเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งช่วยให้ความยุ่งยากต่าง ๆ ใน ชีวิตจริงผ่อนคลายลง โดยทั่วไปแล้วคนเราไม่อาจแยกแยะระหว่างการงานกับการ เล่นออกจากกัน จึงมีการปนเปกันในการเล่นที่มีการงานและการงานที่มีการ เล่น

ทฤษฎีการเล่น มีความคิดหลักที่ว่า คนเราต้องการการสื่อสารเพื่อ ความเพลิดเพลินมากกว่าต้องการข่าวสารที่จริงจัง เพราะคนจะเรารับข่าวสาร จากหลายทาง แม้คนเราจะรู้ข่าวสารนั้นอยู่แล้ว แต่ก็ยังรับข่าวสารจากสื่อมวล ชนอีก เพื่อสนองความต้องการบางอย่างของตนเองในการสื่อสารนั้น มีเรื่อง ของความต้องการของผู้รับ และการสนองความต้องการอยู่ด้วยเสมอ เมื่อคน เราต้องการการสื่อสารเพื่อความเพลิดเพลิน สื่อมวลชนก็มักจะสนองความต้อ กการในด้านนั้น โดยเสนอเนื้อหาที่ทำให้ผู้รับเพลิดเพลิน คือให้ความบันเทิงไม่ว่า จะเป็นเรื่องของสังคมหรือการเมืองก็ตาม จึงอาจกล่าวได้ว่าการเลือกสรรของ คนเรา มักจะโน้มเอียงไปในทางที่เป็นการเล่นเพื่อความสนุกสนาน มากกว่าที่ จะสื่อสารกันอย่างเป็นทางการซึ่งทำให้เกิดความเครียด นับแต่อดีตที่ผ่านมา

สื่อไม่เคยทำให้ผู้รับเกิดความอัดอั้นเลย และสื่อก็ไม่ควรมีบทบาทใดนอกเหนือไปจากการให้ความเพลิดเพลิน เพราะสิ่งที่ผู้รับมุ่งหวังจากสื่อก็คือ ความสนุกสนาน

Stephenson กล่าวว่า สื่อมวลชนเป็นสถาบันที่ให้ความบันเทิง ซึ่งสนองตอบต่อจุดประสงค์ 3 ประการ คือ ทำให้คนมีเรื่องพูดคุยกัน และทำให้เกิดการขัดเกลาทางสังคม กล่าวคือ สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อชนบทรวมเนียมในการเล่น ทำให้คนมีการประพฤติปฏิบัติที่เหมือน ๆ กัน ให้การพักผ่อนหย่อนใจ และทำให้มีชีวิตที่สบาย ๆ อีกประการหนึ่ง คือมีบทบาทเป็นด้านหน้าของการเปลี่ยนแปลง คือเลิกล้มความเชื่อเก่า ๆ และเอาความเชื่อใหม่ ๆ ใส้เข้าไปแทน

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีการเล่นนี้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารเพื่อความเพลิดเพลินในแง่ของความต้องการที่มีร่วมกันของผู้รับ เพราะผู้รับไม่ได้มุ่งหวังอะไรจากสื่อ นอกเหนือไปจากความสนุกสนานเพลิดเพลิน

Caillois ได้ศึกษาการเล่น และเกมส์การเล่น (Play and Games) ว่าช่วงเวลาของการเล่นเป็นเวลาที่อิสระ หรือเวลาว่าง ซึ่งการเล่นในแต่ละครั้งนั้นมักจะคาดเดาเหตุการณ์แน่นอนไม่ได้ว่า ณ ท้ายสุดแล้วผลจะเป็นอย่างไร ผลจากการเล่นอาจจะทำให้เราโชคดี หรือพ่ายแพ้ก็ได้ และจากการสังเกตการณ์ที่ผ่านมามีพบว่า การเล่นเป็นสิ่งที่อาจจะทำให้คนเป็นผู้ชนะ (Hero) ได้ และผลจากการเล่นนั้น ก็อาจจะทำให้เกิดผลอย่างหนึ่ง หรือไม่เกิดผลอะไรเลยก็ได้ ซึ่งการเล่นก็เป็นกรอดแบบอย่างมาจากชีวิตจริงโดย Caillois ได้แบ่งประเภทของการเล่น ซึ่งสามารถจะนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผู้ชนะ ในรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

1. Agon (The agonistic principle of involving two sides)

เป็นลักษณะของการเล่น ซึ่งต้องมีการแข่งขัน 2 ฝ่าย เช่น ฟุตบอล บาสเกตบอล เทนนิส เป็นต้น ซึ่งผลจากการแข่งขันก็เพื่อให้ทราบผลของการแพ้ และการชนะ

2. Alea (Games of dice, roulette, lotteries)

เป็นลักษณะของการเล่นซึ่งอาศัยการเสี่ยงโชค การตั้งความหวังว่าจะได้รับรางวัล การคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ผลของการเล่นจะออกมาในรูปของผู้โชคดี ก็คือผู้ชนะในเกมสนั้น และรับผลจากชัยชนะนั้น ๆ ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง แล้วแต่จะว่ามี การตั้งกฎกติกาที่จะตั้งความหวังกับเกมส์การแข่งขันในเกมสนั้นต่อ ๆ ไปได้ เช่น เกมสล็อตเต่า ล็อตเตอรี เป็นต้น

3. Mimicry (Acting, pretending)

เป็นลักษณะการเล่นซึ่งอาศัยการแสดง โดยการสมมติเหตุการณ์ การลวงตา อวดอ้าง แกล้งทำท่า เพื่อให้เกิดความรู้สึกชื่นชมปลอมนั้น ๆ ขึ้น

4. Llinx (Producing dizziness, as by swings, roudabouts)

เป็นการเล่นเพื่อคัดเลือกผู้เล่น หรือเลือกผู้ชนะเลิศคนต่อไปในการทำหน้าที่การเล่น ซึ่งพบในการเล่น เช่น แก้อัดดนตรี มอญช้อนผ้า เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อหาผู้ชนะ (Jackpot) ที่ต้องเป็นผู้ดำเนินการเล่นคนต่อไป

จากแนวความคิดดังกล่าว สามารถเป็นแนวทางในการมองลักษณะของการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในปัจจุบันได้ว่า แต่ละรายการนั้นได้มีการนำเอาการเล่นแบบใดมาผสมผสานกับเนื้อหาสาระในรายการ และในทางปฏิบัติแล้วสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงไร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากผลงานการค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่าส่วนมากจะมุ่งศึกษาในประเด็นของผู้รับสาร หรือผลกระทบที่เกิดกับผู้รับสารในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น พัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา หรือมุ่งศึกษาที่ตัวสารคือเนื้อหาลักษณะการนำเสนอรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กว่ารูปแบบใดที่มีผลต่อความสนใจของเด็ก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เทวี แยมส์รวล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีผลต่อความสนใจรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" พบว่า ลักษณะและเนื้อหาของรายการ วิธีการเสนอรายการ รูปแบบของรายการ ช่วงเวลาในการเสนอรายการ และผู้ดำเนินรายการเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และมีผลต่อความสนใจรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

พรรณลีย์ เทพลักษณ์ เลขา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ความสนใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีต่อรายการโทรทัศน์ในปี 2506" พบว่า นักเรียนชอบใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์มากที่สุด โดยนักเรียนจะดูโทรทัศน์ประมาณ 3 ชั่วโมง 6 นาที 36 วินาที ในช่วงเวลา 19.00-20.00 น. มากที่สุด รายการที่นักเรียนสนใจคือ รายการดนตรี รายการข่าว สารคดี รายการกีฬา รายการทนายปัญหา

นรากร ดิษายน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก" พบว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมีรูปแบบรายการที่แตกต่างกัน 3 รูปแบบคือ นิตยสารทางอากาศ ข่าว และเกมส์โชว์ แต่มีการนำเสนอที่แตกต่างกันออกไป และมีการนำเสนอเนื้อหาที่เน้นหนักด้านพัฒนาการทางสติปัญญามากที่สุด